

การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ของหัวคะแนน : ศึกษา

เฉพาะกรณีจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นายสมโภชน์ ศรีโกชน์สมบูรณ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-581-611-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018389 i 15197967

**AN EXCHANGE OF INTEREST OF THE VOTE CANVASSER : A CASE STUDY
OF PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE**

Mr. Sompoch Sripojsonboon

A Thesis Submitted in Partial Fullfillment of the Requirments

for the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-581-611-6

สมโภชน์ ศรีโกชน์สมบุรณ์ : การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ของห้วคະແນນ : ศึกษาเฉพาะ
กรณีจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (AN EXCHANGE OF INTEREST OF THE VOTE

CANVASSER : A CASE STUDY OF PHRA NA KHON SI AYUTTHAYA PROVINCE)

อ.ที่ปรึกษา : ศ.ดร.กนก วงษ์ตระหง่าน, 171 หน้า, ISBN 974-581-611-6

งานวิจัยนี้ศึกษาเรื่องราวของห้วคະແນนภายใต้บริบทของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ มีสมมุติฐาน
โดยย่อว่า คุณสมบัติด้านความสามารถในการควบคุมคะแนนเสียงและอาชีพของห้วคະແນนมีส่วนกำหนดลักษณะ
การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างห้วคະແນนกับผู้สมัครและกับผู้เลือกตั้งใน 3 มิติคือ วิธีการ สิ่งที่ใช้ และ
เวลาในการแลกเปลี่ยน ในการนี้ศึกษาเฉพาะกรณีห้วคະແນนของผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 1
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535

การเก็บข้อมูลใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ประกอบกัน โดยสังเกตการปฏิบัติ
งานของห้วคະແນนในพื้นที่ที่ศึกษาเป็นเวลา 35 วันก่อนวันเลือกตั้ง และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกห้วคະແນนจำนวน
30 ราย ในระยะ 7 วันหลังการเลือกตั้ง

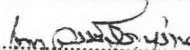
ผลการวิจัยพบว่าคุณสมบัตินี้ของห้วคະແນนทั้ง 2 ประเภท มีส่วนกำหนดลักษณะการแลกเปลี่ยนผล
ประโยชน์ระหว่างห้วคະແນนกับผู้สมัครและกับผู้เลือกตั้งใน 3 มิติดังกล่าว ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ได้ตั้งไว้
นอกจากนี้ยังพบว่าแบบแผนของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ของห้วคະແນนในเขตเลือกตั้งนี้ ผู้สมัครให้ความ
ช่วยเหลือแก่ห้วคະແນนเป็นการส่วนตัวและให้ผลประโยชน์ส่วนรวมแก่ชุมชนโดยผ่านห้วคະແນนในเวลาปกติ
เมื่อมีการเลือกตั้งผู้สมัครจะแจกจ่ายเงินให้แก่ผู้เลือกตั้ง ผ่านห้วคະແນนและให้เงินแก่ห้วคະແນนแลกเปลี่ยนกับ
การระดมคะแนนเสียง ส่วนห้วคະແນนนั้นช่วยเหลือผู้เลือกตั้งและเรียกร้องผลประโยชน์ส่วนรวมจากผู้สมัครมา
สู่ชุมชนในเวลาปกติ และแจกจ่ายเงินให้แก่ผู้เลือกตั้งรายละ 50 บาทหรือ 100 บาท ก่อนวันเลือกตั้ง 1 วัน
หรือในวันเลือกตั้งแลกเปลี่ยนกับการไปลงคะแนนเสียง

ภาควิชา ..... การปกครอง .....

สาขาวิชา ..... การปกครอง .....

ปีการศึกษา ..... 2534 .....

ลายมือชื่อนิติ .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C 230151 : MAJOR GOVERNMENT

KEY WORD : THE VOTE CANVASSER / AN EXCHANGE OF INTEREST

SOMPOCH SRIPOJSOMBOON : AN EXCHANGE OF INTEREST OF THE VOTE

CANVASSER : A CASE STUDY OF PHRA NA KHON SI AYUTTHAYA PROVINCE.

THESIS ADVISOR : PROF.DR.KANOK WONGTRANGAN, ed.D. 171 pp.

ISBN 974-581-611-6

This research work has prescribed the relation and swap among the campaigners of vote canvassers election and candidates for house of representative. Under the benefit of exchangeable profits as agreed by brief hypothesis. How vote canvassers can control voters and concerning their earning, these two facts have assigned the benefits of two parties in three dimensions parctices, materials and time of exchanging. Tn this analysis, concerned only the vote canvassers of the elected candidates in Area One, Ayuthaya Province, on 22 March 1992.

The datum had been collected by observation, having shared and conversed with all concerned, including observed their working in that area for 35 days before election, having deeply conversed with 30 vote canvassers 7 days after election.

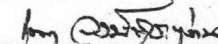
The final results obtained that, the relation and swap among vote canvassers and candidates are in 3 dimensions as previous mention in this thesis. Beside, having discovered the type of relation and swap in this area, the candidates had personally given donation to community through vote canvassers even the election would not be expected yet. When the election came, candidates had given the money for buying votes to vote canvassers who assisted the candidates having assisted the community in the previous days. About 50 or 100 baht would be given to voters. One day ahead of election day as the price of their votes.

ภาควิชา.....การปกครอง.....

สาขาวิชา.....การปกครอง.....

ปีการศึกษา.....2534.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.กนก วงษ์ตระหง่าน อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้วิธีคิดที่ดี และคำแนะนำที่แม่นยำแก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ
รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ม่วงแก้ว หัวหน้าภาควิชาการปกครอง ประธาน
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตนารักษ์ ผู้อำนวยการ
สถาบันเอเชียศึกษา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำที่มีคุณค่าจนวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้สมบูรณ์

ขอขอบคุณพี่น้องผองเพื่อน และประชาชนชาวอยุธยาแผ่นดินถิ่นเกิด ที่เป็น
พลังใจให้ผู้วิจัยมุ่งมั่น บากบั่นเพื่อความสำเร็จ

ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาที่ได้ให้กำเนิด และสร้างรูปการจิตสำนึก
ที่ถูกต้องแก่ผู้วิจัยเสมอมา

สมโภชน์ ศรีโกชน์สมบูรณ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญแผนภูมิ.....	ด
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
สมมติฐานการศึกษา.....	11
ขอบเขตในการศึกษา.....	11
วิธีการศึกษา.....	12
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	14
2. แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน.....	17
ทฤษฎีชนชั้นนำ.....	25
ระบบความสัมพันธ์ของคนไทย.....	32
3. สภาพทั่วไปของจังหวัดและเขตเลือกตั้งที่ศึกษา.....	44
ประวัติความเป็นมาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	44

สภาพทั่วไปของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	50
สภาพทั่วไปเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	64
การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	81
การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของเขตเลือกตั้งที่ 1	
จังหวัดนครศรีอยุธยา.....	89
4. การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ของหัวคะแนน.....	103
การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัคร.....	107
เปรียบเทียบการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างหัวคะแนนแต่ละ	
ระดับความสามารถในการควบคุมคะแนนเสียงและแต่ละอาชีพ	
กับผู้สมัคร.....	127
การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้เลือกตั้ง....	136
เปรียบเทียบการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างหัวคะแนนแต่	
ระดับความสามารถในการควบคุมคะแนนเสียงและแต่ละอาชีพ	
กับผู้เลือกตั้ง.....	148
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	156
บรรณานุกรม.....	166
ประวัติผู้เขียน.....	171

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สถานศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	59
2	การแบ่งการปกครองของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	62
3	เปรียบเทียบคะแนนเสียงเลือกตั้ง ส.ส. เขต 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2526-2531 เป็นรายชื่ออำเภอ 3 อันดับ.....	94
4	ผลการเลือกตั้ง ส.ส.เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 22 มีนาคม 2535 เป็นรายชื่ออำเภอ 5 อันดับ.....	98
5	ผลการเลือกตั้ง ส.ส.เขต 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 22 มีนาคม 2535.....	100
6	รายชื่อ ส.ส.เขต 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ.2518-2535.....	101
7	หัวคะแนนแต่ละระดับประกอบด้วยกลุ่มบุคคลแต่ละอาชีพ.....	105
8	การเปลี่ยนแปลงประโยชน์ระหว่างหัวคะแนนทุกระดับและทุกอาชีพกับผู้สมัคร.....	133
9	การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างหัวคะแนนแต่ละระดับกับผู้สมัคร.....	134
10	การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างหัวคะแนนแต่ละอาชีพกับผู้สมัคร.....	135
11	การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างหัวคะแนนทุกระดับและแต่ละอาชีพกับผู้เลือกตั้ง.....	152
12	การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างหัวคะแนนแต่ละระดับกับผู้เลือกตั้ง.....	153

13	การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างหัวหน้าแต่ละอาชีพ กับผู้เลือกตั้งในเวลาปกติ.....	154
14	แบบแผนลักษณะการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างหัวหน้า กับผู้เลือกตั้ง.....	157
15	แบบแผนลักษณะการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างหัวหน้า กับผู้เลือกตั้ง.....	158

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

1	การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัครและกับ ผู้เลือกตั้ง.....	24
2	ชนชั้นนำและประชาชนทั่วไป.....	31
3	หัวคะแนนและผู้เลือกตั้ง.....	32
4	วงจรแห่งความสัมพันธ์ของคนไทย.....	35
5	วงจรแห่งความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัคร.....	40
6	วงจรแห่งความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้เลือกตั้ง.....	42
7	แผนที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	63
8	แผนที่เลือกตั้งเขต 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	88
9	ความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัคร.....	106
10	การเรียกร้องและการตอบสนองผลประโยชน์ส่วนรวม.....	120
11	การแจกจ่ายเงินให้แก่ชาวบ้านก่อนวันเลือกตั้งหรือในวันเลือกตั้ง....	146
12	การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ของหัวคะแนน.....	160